

1. Tieňový monitoring a nahlasovanie nezákonného nenávistného obsahu a komentárov na sociálnych sieťach

- Správa -

I. Kontext

Medzi 20. januárom a 29. februárom 2020 uskutočnili partneri OpCode¹ v úzkej spolupráci s INACH prvé zo série tieňových monitoringov a nahlasovania nezákonného obsahu a nenávistných komentárov na sociálnych sieťach.

Cieľom spoločnej činnosti je overiť si dodržiavanie Pravidiel správania na platformách sociálnych sietí v rôznych obdobiach, keď IT spoločnosti nie sú kontrolované oficiálnym monitorovaním Európskej komisie.

V rámci tohto tieňového monitoringu partneri využili rovnakú metodiku monitorovania a podávania správ, akú používa Európska komisia.

II. Závěry a odporúčania

Celková miera odozvy a odstránenia je dosť nízka a naznačuje disproporcionálne prístupy v rámci jednotlivých krajín ohľadne fenoménu nenávistných prejavov.

Facebook sa ukázal ako najviac reagujúca a najúčinnějšía sociálna platforma, najmä v správach predložených z Estónska, Rumunska a Slovenska.

Twitter a YouTube boli v správach posudzujúcich nenávistné prejavy najmenej reagujúcimi platformami.

Napriek vysokému výskytu antisemitského obsahu na sociálnych sieťach v Poľsku bola miera odozvy a odstránenia takéhoto obsahu nebezpečne nízka.

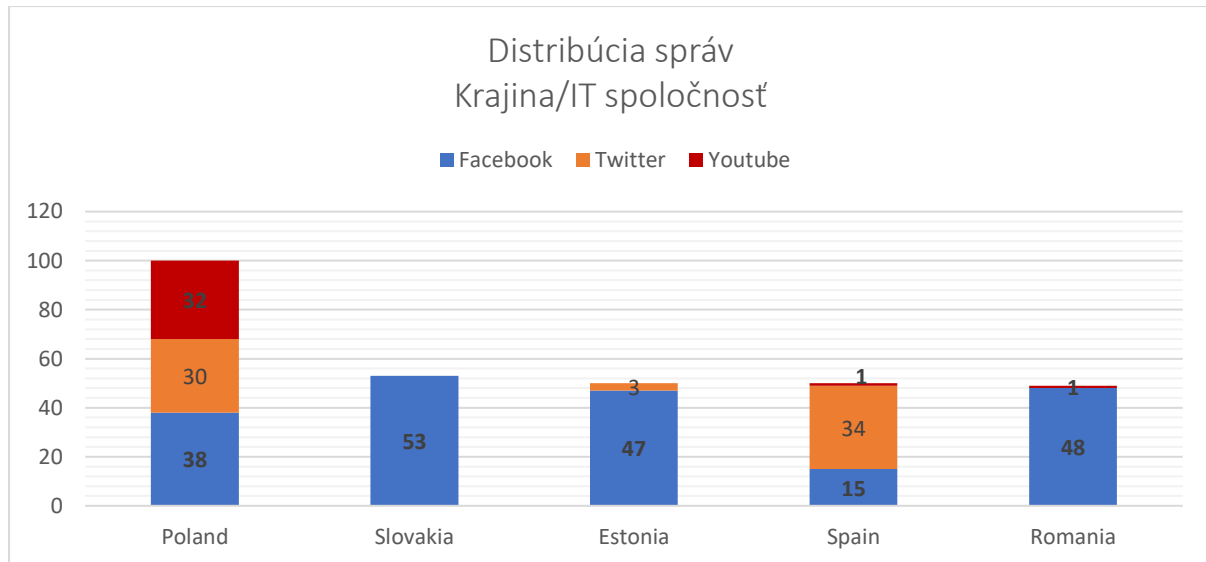
Vysoký výskyt xenofóbnych odkazov v španielskych sociálnych sieťach je tiež alarmujúci, ale aj napriek tomu ho IT spoločnosti neriešia.

IT spoločnosti by mali vyčleniť dodatočné zdroje na monitorovanie a redukciu nenávistných prejavov najmä v krajinách, kde sa vyskytujú názory, ktoré podnecujú k radikalizmu a extrémizmu.

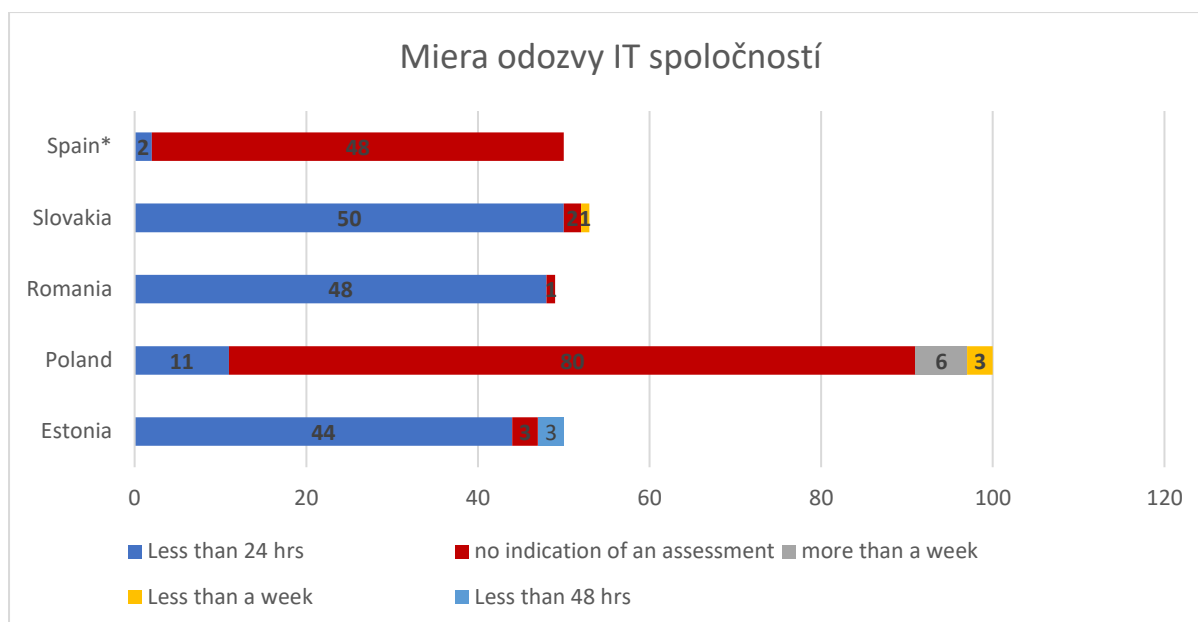
¹ ActiveWatch (Rumunsko, vedúci partner), DigiQ (Slovensko), Estónske centrum pre ľudské práva (Estónsko), Združenie Nikdy viac (Poľsko) a Movimiento Contra la Intolerancia (Španielsko)

I. Monitorovacie cvičenia a výsledky

Počas prvého tieňového monitoringu všetci partneri nahlásili 302 správ o potenciálne škodlivom a nezákonnom obsahu.

Takmer 67 % (201, absolútna hodnota) správ bolo nahlásených Facebooku.

Iba 168 správ (čo predstavuje 56 % z celkového množstva správ) dostalo jasnú spätnú väzbu v zmysle odstránenia alebo neodstránenia z platforiem sociálnych médií. Stojí za zmienku, že 155 z posudzovaných správ bolo preskúmaných do 24 hodín.

Čo sa týka miery odstránenia, až 81 % (136) posudzovaného obsahu bolo odstránených sociálnymi sieťami.

Facebook bol najúčinnnejšou a najreagujúcejšou platformou, keďže 134 zo 136 odstránených obsahov bolo touto platformou eliminovaných. Naopak, Twitter a YouTube preukázali malý alebo žiadny záujem o posúdenie predložených správ v súvislosti s nenávisťnými komentármi.

Najnižšia výkonnosť, pokiaľ ide o schopnosť reagovať v rámci sociálnych platforiem, bola dosiahnutá v Poľsku, kde počas monitorovacieho obdobia nebolo preskúmaných 80 správ, a v Španielsku.

Špeciálna poznámka: v dôsledku niektorých prevádzkových a metodických problémov nebolo možné určiť, či sociálne platformy posúdili 48 správ predložených MCI (Španielsko).

MIERA ODSTRÁNENIA BEZ ESKALÁCIE

Menej ako 24 hodín Žiadny údaj o preskúmaní Viac ako týždeň

Menej ako týždeň Menej ako 48 hodín

	Áno (ohlásené IT spoločnosťou)	Nie (ohlásené IT spoločnosťou)	Správy spolu	Žiadny údaj o posúdení
Estónsko			50	3
Facebook	41	6		
Twitter				
Poľsko			100	80
Facebook	4	14		
Twitter		2		
Rumunsko			49	1
Facebook	48			
Slovensko			53	2
Facebook	41	10		
Španielsko			50	48
YouTube	1			
Twitter	1			

II. Eskalácia v rámci monitorovania

Počas monitorovacieho cvičenia DigiQ (Slovensko) eskalovalo 8 prípadov, ktoré Facebook pôvodne neodstránil. Po eskalácii bolo 6 z 8 prípadov Facebookom preskúmaných a odstránených. Celkový počet stiahnutí iniciovaných slovenskými partnermi sa teda zvýšil zo 41 na 47.

Združenie Nikdy viac (Poľsko) tiež eskalovalo 5 prípadov, ktoré boli Facebookom posúdené s rozhodnutím o neodstránení. Do ukončenia monitorovania poľský partner nedostal od tímu Facebooku žiadne informácie o posúdení a obsah bol stále online.

III. Dôvody nahláseného nezákonného obsahu

Krajina	Facebook	Twitter	Youtube	Celkový súčet
Estónsko	47	3		50
Nenávisť voči utečencom	18			18
Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou	15			15

Op : Code

Open Code for Hate-free Communication

Nenávisť voči moslimom	4			4
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu)	3	1		4
Rasizmus	3	1		4
Protirómsky rasizmus	3			3
Rodová nenávisť		1		1
Nenávisť súvisiaca s pôvodom	1			1

V **Estónsku** sa najčastejší typ nahláseného nezákonného obsahu zameriava na *utečencov a príslušníkov sexuálnych menšín*.

Krajina	Facebook	Twitter	Youtube	Celkový súčet
Poľsko	38	30	32	100
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu)	14	27	11	51
Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou	21		12	33
Nenávisť voči moslimom	3		7	10
Rasizmus		2		2
Nenávisť voči moslimom, rasizmus			1	1
Protirómsky rasizmus		1		1
Xenofóbia			1	1

V **Poľsku** je väčšina nenávisťného obsahu *antisemitská* alebo *homofóbná*.

Krajina	Facebook	Twitter	Youtube	Celkový súčet
Rumunsko	48		1	49
Protirómsky rasizmus	37		1	38
Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou	3			3
Nenávisť voči moslimom	2			2
Nenávisť voči utečencom	2			2
Nenávisť súvisiaca s pôvodom	2			2
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu)	1			1
Nenávisť súvisiaca s etnickým pôvodom	1			1

V **Rumunsku** sa veľká väčšina nenávisťných odkazov zameriava na *rómsku komunitu*.

Krajina	Facebook	Twitter	Youtube	Celkový súčet
Slovensko	53			53
Protirómsky rasizmus	20			20

Nenávisť voči utečencom	10			10
Nenávisť voči moslimom	6			6
Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou	6			6
Iné	6			6
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu)	5			5

Na **Slovensku** sa väčšina nenávisťných prejavov zameriava na *rómsku komunitu a utečencov*.

Krajina	Facebook	Twitter	Youtube	Celkový súčet
Španielsko	15	34	1	50
Xenofóbia	7	17		24
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu)	1	4		5
Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou	1	3		4
Rodová nenávisť	1	2		3
Glorifikácia nacizmu alebo fašizmu	3			3
Nenávisť voči moslimom	1	1		2
Rasizmus, Glorifikácia nacizmu alebo fašizmu		2		2
Xenofóbia, Nenávisť voči moslimom	1	1		2
Protirómsky rasizmus		1		1
Antisemitizmus (vrátane popierania holokaustu alebo revizionizmu), Nenávisť súvisiaca so sexuálnou orientáciou		1		1
Rodová nenávisť, Nenávisť voči moslimom		1		1
Rasizmus		1		1
Xenofóbia, Glorifikácia nacizmu alebo fašizmu			1	1

V **Španielsku** majú nenávisťné prejavy väčšinou xenofóbny charakter.

Typológia nezákonného obsahu

Typológia nahláseného nezákonného obsahu	Sociálna platforma		
	Facebook	Twitter	Youtube
Estónsko	47	3	
obsah vyzývajúci k násiliu voči určitým skupinám/jednotlivcom patriacim alebo vnímaným ako patriacim k takýmto skupinám	23	2	
obsah vyzývajúci k obmedzeniu práv alebo inej diskriminácii určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	11		
obsah vyzývajúci k vraždeniu/vyhladeniu určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	8	1	

obsah vyjadrujúci urážlivé, prehnane zovšeobecňujúce vyjadrenia o určitých skupinách/jednotlivcoch patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	4		
ospravedlňovanie/oslavovanie, popieranie alebo hrubé zľahčovanie historických udalostí týkajúcich sa určitých skupín	1		

V **Estónsku** väčšina nenávistných príspevkov vyzýva k *násiliu* a *obmedzeniu práv* utečencov alebo sexuálnych menších.

Typológia nahláseného nezákonného obsahu	Sociálna platforma		
	Facebook	Twitter	Youtube
Poľsko	38	30	32
používanie ponižujúcich, hanlivých slov/výrazov na pomenovanie určitých sociálnych skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	16	21	19
obsah vyzývajúci k obmedzeniu práv alebo inej diskriminácii určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	21		6
rozširovanie ponižujúcich, hanlivých fotografií/obrázkov týkajúcich sa určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	1	6	
ospravedlňovanie/oslavovanie, popieranie alebo hrubé zľahčovanie historických udalostí týkajúcich sa určitých skupín		3	1
obsah vyjadrujúci urážlivé, prehnane zovšeobecňujúce vyjadrenia o určitých skupinách/jednotlivcoch patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám			4
obsah vyzývajúci k vraždeniu/vyhľadeniu určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám			2

V **Poľsku** väčšina antisemitského obsahu pozostáva z *ponižujúcich a stereotypných vyjadrení* voči židovskej komunite, zatiaľ čo homofóbne odkazy žiadajú *obmedzenie práv* pre členov komunity LGBTQ.

Typológia nahláseného nezákonného obsahu	Sociálna platforma		
	Facebook	Twitter	Youtube
Rumunsko	48		1

Op:Code

Open Code for Hate-free Communication

obsah vyzývajúci k vraždeniu/vyhladeniu určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	30		1
obsah vyzývajúci k násiliu voči určitým skupinám/jednotlivcom patriacim alebo vnímaným ako patriacim k takýmto skupinám	11		
používanie ponižujúcich, hanlivých slov/výrazov na pomenovanie určitých sociálnych skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	5		
ospravedlňovanie/oslavovanie, popieranie alebo hrubé zľahčovanie historických udalostí týkajúcich sa určitých skupín	1		
obsah vyzývajúci k obmedzeniu práv alebo inej diskriminácii určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	1		

V **Rumunsku** väčšina nenávistných odkazov zameraných na rómsku komunitu vyzýva k *vraždeniu/vyhladeniu* alebo *násiliu* voči tejto skupine alebo jej členom.

Typológia nahláseného nezákonného obsahu	Sociálna platforma		
	Facebook	Twitter	Youtube
Slovensko	53		
používanie ponižujúcich, hanlivých slov/výrazov na pomenovanie určitých sociálnych skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	28		
obsah vyzývajúci k vraždeniu/vyhladeniu určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	25		

Na **Slovensku** väčšina nenávistných odkazov zameraných na rómsku komunitu alebo utečencov používa *ponižujúce vyjadrenia* voči jej členom alebo vyzýva k *vraždeniu/vyhladeniu* týchto skupín.

Typológia nahláseného nezákonného obsahu	Sociálna platforma		
	Facebook	Twitter	Youtube
Španielsko	15	34	1
používanie ponižujúcich, hanlivých slov/výrazov na pomenovanie určitých sociálnych skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	9	30	
ospravedlňovanie/oslavovanie, popieranie alebo hrubé zľahčovanie historických udalostí týkajúcich sa určitých skupín	4	4	

obsah vyzývajúci k vraždeniu/vyhladeniu určitých skupín/jednotlivcov patriacich alebo vnímaných ako patriacich k takýmto skupinám	2		
obsah vyzývajúci k násiliu voči určitým skupinám/jednotlivcom patriacim alebo vnímaným ako patriacim k takýmto skupinám			1

V **Španielsku** väčšina xenofóbnych odkazov používa *ponižujúce a hanlivé vyjadrenia* voči jednotlivcom alebo skupinám, ktoré sú vnímané ako nie národné.

IV. Problémy špecifické pre jednotlivé krajiny

Estónsko

Monitorovacie cvičenie do veľkej miery korešpondovalo s predchádzajúcimi zisteniami z iných podobných projektov. V prípade Facebooku je miera odstránenia aj naďalej veľmi vysoká. Tiež rýchlo reagujú a majú oveľa prísnejšie pravidlá ohľadne nenávistných komentárov ako estónska legislatíva. Ostatné sociálne médiá majú oveľa nižšiu mieru interakcie a odstraňovania.

Poľsko

Zdá sa, že najväčšou výzvou v Poľsku je presvedčiť spoločnosti pôsobiace v oblasti sociálnych médií, ako napríklad Facebook, Twitter a YouTube, aby reagovali a odstránili nahlásený nezákonný a nenávistný obsah. Prevažná väčšina nahlásených prípadov nebola odstránená ani posúdená. Ak spoločnosti začnú primerane reagovať, bude to mať obrovský vplyv na obmedzenie šírenia online nenávistných prejavov.

Rumunsko

Počas monitorovania sa neobjavili žiadne špeciálne výzvy, keďže miera odozvy a miera odstránenia boli veľmi vysoké. Za zmienku stojí, že YouTube ešte nevytvoril komunikačný systém, ktorý by nahlasovateľom nenávistných prejavov zasielal spätnú väzbu o odstránení/neodstránení nahlásených prejavov.

Slovensko

Počas monitorovacieho obdobia sa nevyskytli žiadne špeciálne ťažkosti, keďže miera odozvy a miera odstránenia boli veľmi vysoké, najmä na Facebooku. Na iných monitorovaných sociálnych platformách, ako napríklad Twitter, YouTube a Instagram, je oveľa nižšia miera interakcie a preto je zaznamenaný nižší výskyt nenávistných prejavov. Dôvodom nižšieho výskytu nenávistných prejavov je tiež skutočnosť, že Twitter využívajú väčšinou politici, novinári a umelci, zatiaľ čo Instagram je využívaný najmä na zverejňovanie osobných fotografií a obrázkov.

Španielsko

Určité ťažkosti sa vyskytli pri hľadaní skutočného a jasného nezákonného obsahu v súlade s ustanoveniami článkov 224 a 510 trestného práva. Môže to byť spôsobené tým, že nenávistné prejavy sú súčasťou verejných diskusií už roky. V súčasnosti existuje po celej krajine sieť 52 prokurátorov zaoberajúcich sa trestnými činmi súvisiacimi s nenávisným obsahom a trestné právo je v tejto oblasti veľmi prísne. Za zmienku stojí, že páchatelia v oblasti online nenávistných komentárov a intolerancie prispôsobili svoje vyjadrenia používaním nejednoznačnej sémantiky za účelom vyhnúť sa zákonnému vyšetrovaniu.

PRÍLOHY – PROFILY KRAJÍN

POĽSKO

1. Súčasný sociálno-politický výzvy, ktoré by mohli prispieť k online a offline radikalizácii

Od roku 2016 Poľsko zaznamenáva výrazný nárast popularity radikálnych, krajne pravicových politických strán a skupín. Vplyv týchto organizácií je možné pozorovať na dianí v uliciach (radikálne manifestácie, násilie, diskriminácia) aj na obrovskom množstve nenávisného obsahu online. Poľská vláda nevyvíja tlak na platformy sociálnych médií, pokiaľ ide o odstránenie nenávisného a násilného obsahu. Po posledných parlamentných voľbách sa do poľského Sejmu (dolnej komory poľského parlamentu) dostalo 11 krajne pravicových politikov, čo prispelo k šíreniu nenávisných komentárov v poľskom parlamente. Nenávisné prejavy politikov a novinárov podporujú fyzické násilie a diskrimináciu v reálnom živote.

2. Súčasný radikálne a extrémistické hnutia, ktoré sa zaoberajú online alebo offline radikalizáciou

Najnebezpečnejším hnutím v Poľsku v súčasnosti je Konfederacja (Konfederácia) – pretože sa im podarilo získať 11 poslaneckých kresiel v poľskom parlamente. Konfederacja bola vytvorená členmi niekoľkých extrémistických politických hnutí, ako napríklad Młodzież Wszechpolska (Všeopoľská mládež), KORWIN (pomenované podľa svojho vodcu, Janusza Korwina-Mikkeho) a ONR (Obóz Narodowo-Radykalny – Národno-radikálny tábor). Uvedené skupiny sa spojili za účelom európskych a poľských parlamentných volieb. Všetky skupiny sú známe vďaka akciám a demonštráciám podnecujúcim k nenávisti, ako napríklad „Pochod nezávislosti“, ktorý sa každoročne koná 11. novembra vo Varšave. V Poľsku existuje aj niekoľko menších radikálnych a neofašistických organizácií.

3. Existujúci právny a inštitucionálny rámec, ktorý sa venuje online a offline radikalizácii/extrémizmu

13. článok poľskej Ústavy zakazuje existenciu politických strán a iných organizácií založených na totalitnej ideológii, ako napríklad nacizmus a fašizmus. Poľský trestný zákon obsahuje dva články o podobných záležitostiach. Článok 256 penalizuje šírenie fašizmu alebo iných totalitárnych systémov, ako aj podnecovanie k nenávisti na základe národnosti, rasy, náboženstva a etnickej príslušnosti. Neuvádza však nenávisť založenú na pohlaví, veku alebo sexuálnej orientácii ako zakázanú. Podľa článku 257 Poľského trestného zákona je nezákonné urážať osobu alebo skupinu osôb kvôli ich národnosti, rase, etnickej príslušnosti a náboženstvu. Stojí za zmienku, že všetky uvedené články sa používajú extrémne zriedka.

4. Trendy a správanie online (napr.: prístup na internet, demografické údaje, najobľúbenejšie [sociálne] médiá)

V Poľsku je rozšírený prístup na internet a väčšina ľudí používa sociálne médiá. Najobľúbenejšími platformami sú Facebook a YouTube, za nimi nasledujú Instagram a Twitter. Twitter používajú najmä politici a novinári. Všetky tieto platformy čelia problémom so zvyšujúcim sa množstvom nenávisného obsahu. Patria tu komentáre (homofóbne, islamofóbne, rasistické, sexistické, podnecujúce k násiliu), príspevky napísané verejnými osobnosťami, ktoré zahŕňajú aj tvrdé nenávisné prejavy, obrázky a grafiku (vrátane memov), ktoré tiež presadzujú nenávisnú ideológiu. Tieto platformy (najmä Facebook) zvyčajne zlyhávajú pri odstraňovaní nenávisného obsahu.

RUMUNSKO

1. Súčasný sociálno-politický výzvy, ktoré by mohli prispieť k online a offline extrémizmu

Rumunsko je jednou z bývalých komunistických krajín a jedným z najnovších členov EÚ, krajinou, ktorá sa stále snaží prekonať sociálno-ekonomické rozdiely v porovnaní so západoeurópskymi krajinami. V roku 2019 sa Rumunsko umiestnilo na 63. mieste v Globálnom indexe demokracie, ktorý vydáva analytická spoločnosť Economist Intelligence Unit², v rámci väčšej skupiny krajín, ktoré je možné charakterizovať ako demokracie s nedostatkami. Napriek tomu zaznamenalo Rumunsko za posledných 20 rokov významný pokrok. Útrpný politický život spolu s hospodárskymi rozdielmi a sociálnymi výzvami, ktoré nastali po vstupe do EÚ (ako napríklad masívna hospodárska migrácia v rámci hraníc EÚ) by mohli v blízkej budúcnosti potenciálne prispieť k nárastu extrémizmu. V súčasnosti nie sú pri moci ani v rumunskom parlamente žiadne extrémistické či radikálne politické strany. Historicky najpopulárnejšou extrémistickou stranou je Strana veľkého Rumunska, ktorá pôsobí v rumunskom parlamente od roku 2008. V priebehu rokov vznikli rôzne politické strany s extrémistickým programom, ale žiadnej z nich sa nepodarilo stať sa stredoprúdovou. Pokiaľ ide o populistické a nacionalistické programy, najviditeľnejšou politickou stranou je PSD (Sociálnodemokratická strana), ktorá významne prispela ku zhoršeniu demokratického života medzi rokmi 2016 a 2019, keď bolo Rumunsko zaradené do „klubu“ krajín prejavujúcich neliberálne tendencie, spolu s Maďarskom. Počas európskych a parlamentných volieb v roku 2019 dali Rumuni silný signál proti populisticko-nacionalistickému programu a hlasovali za proeurópske politické strany. V súčasnosti sa Rumunsko pripravuje na voľby a nič nenasvedčuje tomu, že by stredoprúdové politické strany podporovali populistické tendencie.

2. Extrémistické hnutia, ktoré sa zaoberajú online alebo offline extrémizmom

O činnosti extrémistických hnutí v Rumunsku neexistujú žiadne oficiálne záznamy, ale dajú sa pozorovať náznaky existencie občianskych a náboženských skupín propagujúcich konzervatívny program. Najaktívnejšia je Koalícia pre rodinu, konzervatívna sieť náboženských organizácií, ktoré v roku 2018 spustili národné referendum, ktoré by

² Úplná správa [tu](#)

konsolidovalo zákaz manželstiev LGBTQ³. Hnutie Nová pravica je ďalšou krajne pravicovou politickou stranou, ktorá propaguje ultranacionalistický program a je viditeľná najmä prostredníctvom konkrétnych verejných krokov zameraných proti komunite LGBTQ a migrantom⁴.

3. Existujúci právny a inštitucionálny rámec, ktorý sa venuje online a offline extrémizmu

Rumunsko má niekoľko právnych ustanovení v trestnom aj občianskom zákonníku, ktoré sa zaoberajú extrémistickými prejavmi, ale pri ich presadzovaní má obmedzený úspech. Extrémizmus je kriminalizovaný zákonom č. 535/2004 (aktualizovaným v roku 2019) o boji proti terorizmu a jeho náprave. Ďalšie ustanovenia obsahuje Nariadenie vlády č. 31/2002, ktoré zakazuje xenofóbne, rasistické a nacistické organizácie a symboly. Vládne nariadenie č. 31/2002 bolo aktualizované v roku 2015 zákonom č. 217/2015 s cieľom jednoznačne zakázať extrémistické nacionalistické hnutia. Podnecovanie k nenávisti je navyše trestné podľa článku 369 Trestného zákona a trestné činy motivované nenávisťou sa považujú za priťažujúce podmienky pri stanovovaní trestného činu. Pokiaľ ide o inštitucionálny rámec, Rumunská spravodajská služba a Generálne riaditeľstvo pre vyšetrovanie organizovaného zločinu a terorizmu sú najkvalifikovanejšími inštitúciami na monitorovanie a vyšetrovanie extrémistických organizácií alebo hnutí. Čo sa týka extrémizmu online, ktorý sa väčšinou prejavuje vo forme nezákonných nenávisťných prejavov, aj napriek existujúcim právnym ustanoveniam, rumunské úrady venujú tomuto fenoménu príliš málo až žiadnu pozornosť.

4. Trendy a správanie online (napr.: prístup na internet, demografické údaje, najobľúbenejšie [sociálne] médiá)

Rumunsko je v zavádzaní internetových technológií rýchlo sa rozvíjajúcou krajinou, pričom je viac ako 80 % domácností pripojených k širokopásmovému internetu, ale medzi mestskými a vidieckymi oblasťami existujú značné rozdiely. Podľa Globálneho indexu Speedtest bolo v decembri 2019 Rumunsko 4. krajinou vo svete, čo sa týka rýchlosti širokopásmového internetu, a 41., čo sa týka rýchlosti mobilného internetu. Napriek tejto expandujúcej infraštruktúre a cenovej dostupnosti zariadení a služieb bolo Rumunsko v roku 2019 na 27. mieste v Európskom indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti⁵.

Facebook je najobľúbenejšou platformou v Rumunsku, s viac ako 10 miliónmi používateľov a trhovým podielom viac ako 87 %⁶. Sociálne médiá sú väčšinou využívané na zábavu, hoci mládež má tendenciu používať sociálne médiá aj ako zdroj informácií. Mainstreamové médiá, najmä televíziu, stále považuje za hlavný zdroj informácií viac ako 80 % Rumunov. Za zmienku však stojí, že sledovanosť televízie začína klesať – za posledných 5 rokov viac ako milión Rumunov vymenilo televízne programy za iné médiá.

³ Referendum nespĺňalo zákonnú hranicu a nebolo potvrdené Rumunským ústavným súdom.

⁴ Od roku 2000 sa hnutiu Nová pravica nikdy nepodarilo uchádzať sa o miestne alebo národné voľby. Ich činnosť navyše nie je viditeľná v hlavných médiách.

⁵ Úplná správa [tu](#)

⁶ [Štatistiky sociálnych médií 2019-2020](#)

SLOVENSKO

1. Súčasné sociálno-politické výzvy, ktoré by mohli prispieť k online a offline radikalizácii

Chudoba, nezamestnanosť, zlé podmienky na bývanie, alkoholizmus a iné sociálne potreby prispievajú k rozmachu radikalizmu. Až 16 % slovenských občanov je vystavených sociálnemu vylúčeniu a chudobe. Sociálnu tieseň využívajú rôzne populistické strany. Okrem toho má extrémistická politická strana Ľudová strana Naše Slovensko (ĽSNS) v súčasnosti zastúpenie v národnom aj európskom parlamente. Zatiaľ čo donedávna sa ostatné politické strany dištancovali od tejto strany, niektoré z nich s ňou v súčasnosti spolupracujú a tým ju legalizujú.

2. Súčasné radikálne alebo extrémistické hnutia, ktoré sa zaoberajú online alebo offline radikalizáciou

Extrémistické a rasistické skupiny zažili rozmach na Slovensku najmä v 90. rokoch. V tom čase nebol internet rozšírený, rasistická ideológia a neonacistická propaganda boli šírené prostredníctvom hnutí skinheadov. V súčasnosti je publikovaných približne 10 takýchto časopisov. Najdominantnejšie boli divízie Blood & Honour Division Slovakia a Slovakia Hammer Skins, ktoré sú pobočkami medzinárodných neonacistických organizácií. Neskôr v Trnave vznikol Slovenský národný front (presadzujúci prijatie protikomunistických zákonov a zákonov zameraných proti konfiškovaniu, trestu smrti a zákona o boji proti homosexualite), ktorý sa rozdelil na Ľudovú stranu a sociálne orientované Slovenské spoločenstvo. V roku 2005 zaregistrovali členovia Slovenského spoločenstva politickú stranu Slovenská pospolitosť – Národná strana. O rok neskôr ju Najvyšší súd rozpustil, keďže jej činnosť bola v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Na čele strany stál Marián Kotleba, ktorý je v súčasnosti predsedom politickej strany Ľudová strana Naše Slovensko. V roku 2019 sa jeho strana dostala do slovenského parlamentu s viac ako 8 %, v prezidentských voľbách v roku 2019 obsadil štvrté miesto s viac ako 10 %. V roku 2019 bol podaný návrh na rozpustenie strany z dôvodu šírenia rasizmu a extrémizmu, offline aj online, avšak súd žalobu zamietol.

Hlavnými témami pravicových extrémistov sú kritika slovenskej vlády a členstvo Slovenskej republiky v euro-atlantických štruktúrach. Počet krajne pravicových extrémistov (najmä skinheadov a neonacistov) je od roku 2004 stabilný – okolo 900 aktívnych členov a približne 3000 priaznivcov a sympatizantov s rizikom nárastu.

3. Existujúci právny a inštitucionálny rámec, ktorý sa venuje online a offline radikalizácii/extrémizmu

Slovenský právny poriadok pozná iba trestné činy extrémizmu, extrémistické skupiny a extrémistický materiál. Radikalizácia nie je v Trestnom zákone definovaná.

Pojem trestné činy z nenávisťi tiež nie je v Slovenskom trestnom zákone definovaný. Trestný zákon však ustanovuje osobitný motív, ktorý zahŕňa všetky trestné činy motivované nenávisťou voči akejkoľvek sociálnej skupine. Osobitný motív je spáchanie trestného činu s úmyslom verejne podnecovať k násiliu alebo nenávisťi ku skupine ľudí alebo jednotlivcovi z dôvodu ich príslušnosti k rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pohlaviu, náboženstvu alebo presvedčeniu. Nezákonné konanie krajne pravicových extrémistov a ich podporovateľov môže v zásade zahŕňať nasledujúce trestné činy podľa Trestného zákona:

restný čin spáchaný z osobitného motívu (s úmyslom verejne podnecovať k násiliu alebo nenávisti voči skupine alebo jednotlivcovi z dôvodu ich rasy, národa, národnosti, farby pleti, etnickej príslušnosti, pohlavia, pôvodu alebo náboženstva, ak ide o zámienku na ohrozenie z predchádzajúcich dôvodov), restný čin spáchaný z osobitného motívu (národná, etnická alebo rasová nenávisť alebo nenávisť kvôli farbe pleti), podpora a propagácia hnutí potlačujúcich občianske práva a slobody, výroba extrémistických materiálov, šírenie extrémistických materiálov, vlastníctvo extrémistických materiálov, hanobenie národa, rasy a presvedčenia, podnecovanie k národnej, rasovej a etnickej nenávisti.

4. Trendy a správanie online (napr.: prístup na internet, demografické údaje, najobľúbenejšie [sociálne] médiá)

Každý mesiac 2 500 000 Slovákov používa Facebook, 970 000 Slovákov navštevuje Instagram, 3 000 000 Slovákov používa Youtube a len 350 000 Slovákov chodí na Twitter. Priemerným používateľom sociálnych sietí na Slovensku je muž, do 24 rokov, s vysokoškolským vzdelaním, bývajúcí v domácnosti s príjmom viac ako 1100 EUR a v meste s viac ako 100 000 obyvateľmi. Až 52 % populácie používa sociálne siete na súkromnú komunikáciu, vyjadrenie názorov alebo nadviazanie nových kontaktov. Pre ďalších 35 % slúžia tieto portály na zábavu a približne rovnaký počet ľudí (34 %) ich používa na sledovanie správ alebo informácií o službách a tovare. Podľa štatistík z roku 2015 bola polovica páchatel'ov restného činu extrémizmu vo veku okolo 18-25 rokov. Najbežnejším spôsobom páchania restných činov bola verejná podpora rôznych hnutí potlačujúcich základné práva a slobody, propagácia týchto hnutí alebo hanobenie rasy, národa či presvedčenia.

ŠPANIELSKO

1. Súčasné sociálno-politické výzvy, ktoré by mohli prispieť k online a offline radikalizácii

Po finančnej kríze bolo Španielsko predmetom polarizačného procesu v rôznych premenných politického spektra. Od krajnej ľavice a národného populizmu v niektorých regiónoch, ale najmä v Katalánsku. V dôsledku toho získala krajná pravica v posledných voľbách v parlamente 52 kresiel (15.08 %). To prispieva ku zvyšovaniu napätia a vytvára slučku spätnej väzby, v ktorej ľudia s umiernenými názormi strácajú pôdu pod nohami. Heslo „my proti nim“ sa používa ako argument aktérov všetkých častí politického spektra. Pre pravicové krídlo sú „oni“ migranti, feministky a katalánski separatisti, pre katalánskych secesionistov je „oni“ Španielsko ako celok v kontexte, v ktorom panuje predstava, že svojimi daňami platia ostatných „lenivých“ ľudí.

2. Súčasné radikálne alebo extrémistické hnutia, ktoré sa zaoberajú online alebo offline radikalizáciou

Hlavnou politickou stranou krajnej pravice je Vox. Aj keď pôsobia v mediách ústavného a právneho poriadku, ich prejavy sú zamerané na xenofóbnu a nacionalisticko-populistickú rétoriku. Krajne pravicoví neonacisti sú veľmi aktívni v náboře aj šírení svojej ideológie medzi radikalizovanými ľuďmi – najmä mládežou, ktorá je ich hlavnou cieľovou skupinou. Futbalové

zápasy a hudobné koncerty RAC (Rock proti komunizmu) sú nesmierne populárne aj na YouTube, a tiež sú zdrojom neustálych nenávistných prejavov online.

3. Existujúci právny a inštitucionálny rámec, ktorý sa venuje online a offline radikalizácii/extrémizmu

Od roku 1995 obsahuje španielske trestné právo niekoľko článkov ohľadne nenávistných prejavov. V roku 2015 parlament aktualizoval Článok 510 spôsobom, ktorý presahuje odporúčania rámcového rozhodnutia o boji proti rasizmu a xenofóbii. Zahŕňa mnoho kategórií nenávistných prejavov, ako napríklad tie, ktoré sa zameriavajú na ľudí na základe ich pohlavia, sexuálnej orientácie, sociálneho postavenia, ideológie, národného pôvodu, zdravotného postihnutia atď. Popieranie holokaustu je kriminalizované od roku 1995, ale ustanovenia boli aktualizované tak, aby boli technicky kompatibilné s niektorými požiadavkami týkajúcimi sa obmedzenia slobody vyjadrenia, ktoré Ústavný súd vydal v roku 2007. Medzi niektoré inštitúcie presadzujúce tieto ustanovenia patrí Úrad Ministerstva vnútra pre trestné činy z nenávisti a sieť 52 špecializovaných prokurátorov pre trestné činy z nenávisti (jeden v každej provincii).

4. Trendy a správanie online (napr.: prístup na internet, demografické údaje, najobľúbenejšie [sociálne] médiá)

Až 92 % španielskej populácie používa internet. Na sociálnych sieťach je aktívnych až 28 miliónov zo 49.9 miliónov žijúcich v Španielsku. Najpoužívanějšími platformami sú: YouTube (89 %), WhatsApp (87 %), Instagram (54 %) a Twitter (49 %). Priemerný denný čas strávený online je 5 hodín, z čoho až 1 hodina a 39 minút na sociálnych sieťach.

ESTÓNSKO

1. Prosím, uveďte informácie o súčasných sociálno-politických výzvach, ktoré by mohli prispieť k online a offline radikalizácii

V Estónsku sa konali [všeobecné voľby](#) 3. marca 2019. Estónska strana stredu, Estónska konzervatívna ľudová strana (EKRE) a konzervatívna strana Isamaa vstúpili do úradu, aj napriek tomu, že najviac kresiel získala Estónska reformná strana. Člen koalície, strana EKRE, takmer stonásobila počet svojich kresiel, získala takmer 18 percent hlasov a po prvýkrát sa dostala do vlády. Krajne pravicová, nacionalistická, populistická strana zameraná proti EÚ, prisťahovalectvu a LGBT komunite významne zmenila verejné prejavy v Estónsku a spôsobila, že nenávisť voči menšinám sa stala bežnou. Politici EKRE okrem iného verejne vyjadrovali mizogynistické, antisemitské, rusofóbne, homofóbne a rasistické prejavy. Tiež vyhlasujú, že krajinu tajne riadi tieňový „štát z hĺbky“ a z toho dôvodu otvorene útočia na štátnych zamestnancov. Okrem toho sa strana zamerala na svojich kritikov v médiách a majú svoj vlastný úspešný spravodajský portál, ktorý neustále produkuje falošné a otázne správy a názory podnecujúce nenávisť voči členom populácie. Strana tiež útočí na mimovládne organizácie pracujúce v oblasti ľudských práv. Zahrnutie strany EKRE do vlády zvýšilo obavy v súvislosti s radikalizáciou diskusií v sociálnych médiách a autocenzúrou médií. Napríklad sa

vyskytli [dva prípady](#) rezignácie novinárov, ktorí tvrdia, že na nich bol vyvíjaný nátlak zo strany ich šéfredaktora, aby zmiernili svoje spravodajstvo ohľadne strany EKRE.

2. Prosím, uveďte informácie o súčasných radikálnych alebo extrémistických hnutiach, ktoré sa zaoberajú online alebo offline radikalizáciou

O tejto téme existuje len veľmi málo výskumov. Estónska polícia pre vnútornú bezpečnosť vo svojich [výročných správach](#) uviedla, že vo všeobecnosti nemajú extrémistické ideológie v Estónsku žiadnu základňu prívržencov. Na základe informácií dostupných z verejných zdrojov možno za aspoň sčasti radikálne považovať dve hnutia.

Odinovi vojaci, táto organizácia pochádza z Fínska, ale má pobočku v Estónsku. Ide o protimigrantskú [organizáciu](#) založenú v roku 2015 vo Fínsku násilným neonacistom menom Mike Ranta. Skupina vyzýva dobrovoľníkov, ktorí sú ochotní „vykročiť na obranu našich vlastných ľudí proti cudzincom“. [Facebook niekoľkokrát zakázal](#) stránky hnutia. Počet jeho členov v Estónsku však nie je známy. Skupina vyhlasuje, že majú [5000 členov](#) a 120 mužov, ktorí sú pripravení hliadkovať v uliciach. Hnutie je známe svojím „zastrešovaním“, zúčastňuje sa protestov proti prisťahovalcom a komunite LGBT. Minulý rok poslali [varovný odkaz](#) do baru, ktorý vztýčil dúhovú vlajku a zúčastnili sa aj [premietania filmov LGBT](#), s cieľom urážať organizátorov a návštevníkov.

Modré prebudenie – mladé krídlo EKRE bolo založené v roku 2012 Ruubenom Kaalepom (teraz poslanec), ktorý má za sebou [dlhú históriu](#) blízkych vzťahov s krajne pravicovými, rasistickými a neonacistickými skupinami a postavami. Modré prebudenie je známe svojimi radikálnymi nacionalistickými vyjadreniami a tiež [pochodňovými procesiami](#). Počas týchto stretnutí vodcovia prednášajú príhovory zdôrazňujúce jedinečnosť Estóncov a vyzývajú k novému národnému prebudeniu. Skupina tiež požaduje etnické profilovanie tých, ktorí majú prístup k štátnym tajomstvám. Minulý rok hnutie zorganizovalo pre svojich členov [tréning v používaní strelných zbraní](#) a fotografie z tréningu na strelnici s Kaalepom sa objavili na účtoch viacerých členov skupiny. V roku 2017 bolo Modré prebudenie vyhodnené z organizácie [Európskych mladých konzervatívcov](#).

3. Prosím, uveďte informácie o existujúcom právnom a inštitucionálnom rámci, ktorý sa venuje online a offline radikalizácii/extrémizmu

Estónsky trestný zákon obsahuje ustanovenie o zákaze podnecovania k nenávisti. Tento zákaz však [v praxi nefunguje](#) z dôvodu znenia ustanovenia, podľa ktorého je trestné len také podnecovanie k nenávisti, ktoré predstavuje bezprostredné ohrozenie života, zdravia alebo majetku osoby. V rokoch [2017](#) a [2018](#) sa ustanovenie nepoužilo. Hanobenie bolo dekriminalizované v roku 2002.

Násilný extrémizmus a radikalizácia sa na úrovni zásad riešia v rámci zodpovednosti Ministerstva vnútra a najmä Služby internej bezpečnosti. Vláda stanovila zásady pre boj proti terorizmu v [rámcovom dokumente](#) boja proti terorizmu, ktorý bol schválený v novembri 2013. V tomto dokumente sa uvádza, že Estónsko venuje osobitnú pozornosť prevencii činnosti

hnutí a osôb, ktoré šíria rasovú, kultúrnu, náboženskú a príslušnú nenávisť v Estónsku. Uvádza sa, že je potrebné predchádzať aj najskorším príznakom radikalizmu, pretože – ako ukazujú medzinárodné skúsenosti – nárast radikalizmu do extrémizmu a potom do terorizmu je možnou, a teda aj nepochybniteľnou hrozbou pre bezpečnosť štátu. Zároveň neexistuje žiaden konkrétny vládny program, ktorý by sa osobitne venoval otázke prevencie radikalizácie a násilného extrémizmu. Uskutočnilo sa však niekoľko projektov organizovaných orgánmi činnými v trestnom konaní a mládežníckymi organizáciami. Napríklad v spolupráci s Estónskou akadémiou bezpečnostných vied zvyšuje estónska polícia a pohraničná stráž kapacity profesionálov v prvej línii na odhalenie včasných príznakov radikalizácie. Ako súčasť projektu polícia vydala [príručku](#) pre miestne úrady nazvanú „Včasné odhalenie radikalizácie a vytvárania sietí“.

Okrem toho je možné nahlásiť nenávisťné komentáre online alebo (potenciálne) náznaky radikálneho/extrémistického obsahu [webovým strážnikom](#) na Facebooku. Weboví strážnici sú policajti pracujúci na internete. Reagujú na oznámenia a listy predložené ľuďmi prostredníctvom internetu, najmä Facebooku, kde majú svoj používateľský profil. Niektoré problémy sa riešia len konzultáciou, ale niektoré z oznámení sa ďalej postupujú príslušným policajným staniciam.

4. Prosím, informujte o správaní online vo Vašej krajine (napr.: prístup na internet, demografické údaje, najobľúbenejšie [sociálne] médiá)

V krajine neexistujú žiadne digitálne rozdiely a podľa [Správy Internetového indexu z roku 2019](#) je Estónsko na 20. mieste zo 100 krajín z hľadiska cenovej dostupnosti internetového pripojenia. Podľa [Estónskych štatistických údajov](#) malo v roku 2019 až 90 percent estónskych domácností doma internetové pripojenie, pričom je používané denne alebo takmer denne 98 percentami ľudí vo veku medzi 16-44 rokov. Podiel každodenných alebo takmer každodenných používateľov vo veku medzi 65-74 rokov sa zvýšil zo 71 na 75 percent v porovnaní s minulým rokom.

[Najobľúbenejšou](#) webovou stránkou v Estónsku je Google, za ním nasleduje YouTube a Facebook. Instagram je na 7. a Twitter na 24. mieste.